

ապաւինիր՝ և Պ. Օլարեհին խրատու-
ցին հետեւէ, քո վնասուցդ պատ-
ճառ դուն ես :

Հակայ. — Այսօրծես թէ կենացս մէջ
աներեւութաբար միշտ հետս եղած
ես, ամեն մանրիկ գաղտնիքներս ալ
գիտես. հիմա կը հասկնամ, թէ ինչո՞ւ
Պ. Օլարեհ չուտով համոզուեցաւ,
վասն զի ըսածներէդ կըզգամ, որ եթէ
քիչ մի հակառակիմ, յականէ յանուա-
նէ ամեն բան պիտի նշաւակես, և ա-
հա կը տեսնեմ, որ դու իմ գործերս
ինձմէ լաւ գիտես :

Կրիւն. — Դժբաղդութիւնն այդ է
որ տկարամիտք կը կարծեն թէ իրենց
խաբէական գործերը միշտ թաքուն
կրնայ մնալ, բայց չը յայտնուած բան
չը կայ :

Զարեհ. — Ղարապիկութիւն և լեզ-
ուանիութիւն ճշմարտութեան առ-
ջեւ կը կասին, իրաւունք ունիք Պ. Կո-
րիւն, հանգիստ ապրելուն ճանքան
ուղղութիւնն ու արդարութիւնն է.
պէտք է որ հետեւ ինք, բուն մեր օ-
գուտն ալ զայն կը պահանջէ, կըզգամ,
որ մինչ ցարդ ըրածներէս շահ չեմ
ունեցած, քանզի ինչպէս շահիլս ու
կորսընցնելս ակներեւ կը տեսնեմ :
Ուրախ եմ, որ այսօր ձեզ պատահե-
ցայ, քանզի նորէն ուրիշ գիտաւո-
րութիւններ ունէի, զորս գործադրե-
լու կ'երթայի, և զորս այժմ կը փոխեմ
և ուղղուիլ կը խոստանամ. ներեցէք
եթէ զձեզ վնասուցիլ մնաք բարեաւ :

Հակայ. — Հնորհակալ ենք, մնաք
բարեաւ :

Կրիւն. — Երանի՛ թէ խոստումնիդ
արդիւնք ունենար, երթայք բարեաւ.
Լսողութեամբ ուրիշ անգամ ուրիշ կեր-
պիւ կը տեսնուինք ձեզ հետ, այն ա-
տեն ես ալ գոհ կը լինիմ և դուք ու-
րախ. յաջողութիւն կը մաղթեմ :

Կորուս Ս.

ԱՆԱՉԱՌ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԻ

Լիզիւն շահը, օգուտը և բարոյա-
կան յառաջագիմութիւնը սրարոք կը
դնեն մեր վնայ՝ մի քանի խօսք ասել
անաչու և անկեղմնակալ ոգւով աղ-
գային ոմանց լրագրաց վնայ, որք իս-
պառ ոտքի տակ առնելով իրենց էա-
կոն պարտաւորութիւնքը, իրենց ըս-
կըզուները և բաւրովն արտաբոյ մարդ-
կային բանաւարութենէ չեն խղճար
հասարակութեան ոգին գայթակղե-
ցնել իրենց գոհհիլ լեզուաւ, զոր
չեմ կարծեր թէ՛ ամենայետին ռամիւ
կըն իսկ գործածէ :

Ինդհանուր կերպով խօսելով՝ ինչ
է հրապարակագրութեան բուն նը-
սրատակը, եթէ ոչ իմաստասիրական
քննադատութեամբ ժողովրդեան մէ-
ջի վտանգաբեր մոլութիւնքն արմա-
տաքի խել, կոյր նախապաշարութեան
խաբառ ջիջել և վստ սովորութիւնքն
անհետել. լուրջ խորհրդածութեամբ
ժողովրդին սրտին մէջ բարւոյն, վսե-
մին և ճշմարտին ոգին զարթուցանել
և անշահատէր ոգւով հասարակու-
թիւնը դէպ ՚ի յառաջագիմութիւն
մղել. ճանչցնել նմա ինչպէս բարեկամ
ներն, նոյնպէս և չարանենդ թշնամի-
ներն : Այրբ ըագրութիւն մը վերի բա-
ուածներն իրեն նշանաբան առնելով՝
անձնական շահը ընդհանուրին շահոյն
զոհէ և անմոլար գիտակցութեամբ և
ճանաչողութեամբ յօդուտ ընդհա-
նուրին խօսի, քննադատէ և վիճաբա-
նի, այն ատեն մենք եւս շատերուն
հետ պիտի ասենք, թէ ՚ըագրութիւն
մի աղգի մի յառաջագիմութեան գըլը
խաւոր պայտաններէն մին է, թէ ՚Լիզ-
գի բարոյականութեան ուղղին և զար-
գացուցին է և թէ երբ հասարակու-
թեան մի () րութեան, Պարբերա-
կաններն ու Հանգէսներն շատնան, նոյն

Ազգը կամ հասարակութիւնը յառաջագիմութեան ուղղոյն մէջ անարգել գէտ ՚ի լոյս և ՚ի կատարելութիւն կը դիմէ օր ըստ օրէ :

Իսկ ընդհակառակն երբ անձնական ազգակործան կրիւք վարակուած ջնջին եւ աննշան շահու մը համար ընդգէմ ճշմարտութեան մերկսպարանոց ստութիւնը պաշտպանելու թէկլն ածէ, անհատներու համար ամբողջ ժողովուրդներ երկպառակէ, խաղաղ և անդորր ընտանեկան յարկերու մէջ վէճ և յուզմունք գրգռէ, թողլով ընդհանուրին շահն ու օգուտը՝ ընդ միշտ իւր շահն գրչին նիւթ դարցընէ, մոռնալով իւր Բժ սկզբունքն ու նշանաբանը, զոր իւր ծնած վայրկենին ՚ի լուր ընդհանուրին փողահարութեամբ հռչակեց, փոխանակ քըննդատելու յանիրաւի այլոց պատիւն արատաւորէ, և փոխանակ լըջ տաբար խորհրդածելու՝ հայհոյանք և լուտանք ժայթքէ և մէկ խօսքով մոռնալով իւր նուիրական պարտաւորութիւնը, որ է ժողովրդեան իրաւանց պաշտպանութիւնը, անիրաւութիւնը պաշտպանէ : Այս ամեն վատութիւններն ու գէշութիւններն ընելով հանդերձ, կրկին ջանայ ինքզինքը ժողովրդեան բարւոյն բարեկամ ցուցնել, որով առաւել եւս բազմագիմի չարեաց եւ աղետից տատճառ կը դառնայ : Այս տեսակ ըրագրութիւն մի ոչ թէ Ազգի մի յառաջագիմութեան պայման, այլ յետագիմութեան, ոչ թէ լուսատու ջահ մը, այլ խորին մթութեան մը աղբիւր, և ոչ թէ Ազգի մը բարոյական անարատ և անտխտ զաւթանող այլ անբարոյականութեան անսպառ նիւթ մ'է : Հետեւաբար այս տեսակ ըրագրութիւն մի լաւ էր թէ՛ բնու իսկ չէր ծնեալ :

Ի սրտե ցաւելով հարկ կը դգամք

ճշմարտութեան համար խոստովանիլ՝ որ այսօր մեր ազգային ըրագրութիւնը (մի քանի պատուաւոր բացառութիւն) մի և նոյն աղետաբեր գրութիւնն ունի, որ ոչ մի բունի արդիւնք չէ, այլ միայն տգիտութեան : Փոխանակ Ազգին մէջ գտնուած վնասառիթ մնուլութիւններն քննադատելով հասարակութիւնը աննշան հեռացնելու համար յորդորներ կորդալու, փոխանակ դատաւարակութեան անհրաժեշտ կարեւորութիւնը և անպայման օգուտներն բացատրելով՝ ժողովուրդն առայն առաջնորդելու և փոխանակ օգտակար ձեռնարկութիւնքն համեստաբար բաջալերելու, շատ և շատ անգամ յօգուտ անձնականութեան Ազգին մէջի վատ սովորութիւնքն կը չոյէ և կը շողմէ, կոյր տգիտութեամբ դատաւարակութեան նուիրեալ յարկերու գէմ կը զննի, որով ժողովուրդը առելութեան աչօք կը սկսի նայիլ դպրոցաց և որ և իցէ անկատար ձեռնարկութեանց վրայ, առանց նորա վաղուան վիճակն ՚ի նկատի առնելու թմբկահարութեամբ ներբողներ կը կարդայ, որով նորա կործանման և քանդման առիթ լինելով՝ այնուհետեւ առանց շուագնելու կը սկսի նախատել, այսպանել և հայհոյել :

Ասով ասել չենք ուղեր թէ՛ պէտք չէ օգտակար ձեռնարկութիւնքն քաջալերել, Ազգին բարեբարներն ներբողել, քաւ լիցի, մենք այս մասին պարսաւագիր չը լինելէն ՚ի զատ, կը խոստովանինք միանգամայն թէ՛ քաջալերութիւնը յառաջագիմութեան մղիչ զօրութիւններէն մէկն է : Սակայն գիտնալ պէտք է որ ամեն բանի պէս քաջալերութիւնն ու գովեստն եւս իրենց սահմանաւոր չափն ունին, երբ այն չափէն անցնուի, այնուհետեւ շեշտելու տեղ կը քանդենք ու կ'եղծա-

նենք, բարերարող անձինքն գորայնե-
լու տեղ կը վհատեցնենք և կը ջա-
տենք :

Այս Լրագրութիւնն ևս այս տա-
մաններն չը գիտնալով՝ միշտ իւր ըս-
կըցանց կը ներհակի : Ինչ որ պէտք է
գովել, կը պարսաւէ, և ինչ որ պէտք է
պարսաւել ընդ հակառակն կը գովէ .
կամ նոյն է ասել անձնական շահու-
համար, երէկի այս ինչ մարդը, զոր
իրեւա ազգամիտս, իրեւա մասնիչ,
բմբոստ Եկեղեցւոյ կարգաց և օրինաց
և թէ՛ ազգային իշխանութեան, մինչ
ի գոխս կ'իջեցնէր, յանկարծ վաղը կը
տեսնես իրեւա ազգասէր և ուսում-
նասէր մինչ յերկինս կը բարձրացնէ :
Այս ըսածներուս ապացոյցի հարկ չը
կայ, վասն զի մեր ամենօրեայ կարգա-
ցածնիս և ըսածնիս է . օրինակի համար
վանայ Պօղոս վարդապետը, զոր իր-
եւա իւր կոչման անարժան վատ և գէշ
մէկը ասելէ տակաւին մէկ տարի առաջ
համարեալ թէ բոլոր լրագիրներն կը
նախատէին և Պատրիարքարանի դէմ
կը բողոքէին զայն ի պաշտօնէ չը ձգե-
լուն համար . բայց այսօր չեմք գիտեր
ինչ տարօրինակ կամ երկնային այլա-
փոխութեամբ մէկ տարուան մէջ, կամ
աւելի քիչ ժամանակամիջոցի մէջ ամե-
նու համար հրեշտակ մի եղած է . ե-
րէկի ազգաիրէժան և ազգաբեաց մարդը
այսօր ազգասէր և առաջնորդական պաշտօնի
արժանաւոր : Այսպէս այժմեան Սեփաս-
տիոյ առաջնորդ Պետրոս վարդապետը,
որոյ պատճառաւ մէկ քանի տարիներ
ամբողջ ժողովրդեան մը խաղաղու-
թիւնը վրդովեցին, երկպառակեցին և
յուզեցին, սրով թէ՛ բարոյական և
թէ՛ նիւթական բաղմամբիւ չարեաց և
աղետից պատճառ և առթիւ դարձան
և մինչև անգամ ազգային Սեծ . խումբ
բագիրներէն մէկ երկուքը անձնապէս
գատ վարեցին յիշեալին դէմ և յետոյ

չեմք գիտեր ինչ հրաշքով Պետրոս
վարդապետը սրբուեցաւ իւր ամեն
մեղքերէն, իսկոյն լրագիրներն փոխե-
ցին լեզուին, սկսեցին գովեստներ
չռայել և ի վերջոյ կարողացան դուր
ձեալ խեղճ ժողովրդեան միջոցաւ իւր
տեղն իրեւա առաջնորդ վերադարձը-
նել, և այսպէս շատերը :

Այն երկու օրինակներն՝ զորս յիւ
շեցինք, ոչ այն նպատակաւ, որ յիւ
շեալ երկու վարդապետներն Ազգին
յառաջ գէշ ներկայացնենք, այլ ուզե-
ցինք ասով իրականապէս պատկերա-
ցնել մեր Լրագրութեան շահասի-
րական ոգին, և այս առթիւ չեմ վա-
րանիր ուղղագրութիւն մի եւս առնել
այն է փոխանակ ազգային ասելու այս
տեսակ լրագրաց, անյնական ասել :

Այս չարեացառիթ դրութիւնը
կը պարտաւորէր զմեզ հրապարակաւ ա-
սել, որ այսպիսի Լրագրութիւն մը ու-
նենալէն աւելի չունենալը հազար ան-
գամ աղէկ էր, իրաւ է որ ի շնորհս
Լրագրութեան Ազգին մէջ ընթերցա-
նութեան ճաշակն արթնցաւ մէկ քիչ .
բայց բարոյականի մասին ասոր քառա-
պատկը տուեց : Համարձակութե-
կ'ասեմ, որ Հայ — Լրագրութիւնն է
(բացառութեամբ) առթիւ Ազգին կեն-
տական խնդրաց, ինչպէս են դատաւա-
րակութեան խնդիրը, Վաթողիկոսա-
կան խնդիրը, Առաջնորդական խնդ-
րը, երեսի վրայ մնալնուն :

Արպէս զի մեր այն գիտաղութիւնը
Հայ — Լրագրութեան դէմ յանդիմա-
նարձակում մի կամ զրպարտութիւն
մի չերեւի բարեմիա ընթերցողաց, ամ
բողջ ասածներուս իրեւ իրական պատ-
կերը ընթերցողին կը ներկայացնեմ
Սանդուխտ և () Բագիր լրագիրներն, որք
երկու երեք տարի է ի վեր գրականա-
կան ասպարէզը իրենց կրից ասպարէզ
կարծելով՝ անընդհատ կը հայհոյեն մի-

մեանց և ազգին դէմ: Ի հարկէ ինչպէս
մենք, նոյնպէս և հասարակութիւնն ալ
աաղադրապաւ յիշեալ թերթերուն ան-
պատկառ գրչէն և անպատշաճ տողե-
րէն: Թողունք որ սոցա բռնած ըն-
թացքը, ինչպէս վերն ասացինք վը-
նաս է ազգային կենսական խնդրոց,
այլ կը ցաւի: Ի սրտէ՝ որ իրենց կիր-
քերն յագեցնելու համար՝ դաստիա-
րակութեան նուիրեալ ազգային նուիր-
ական յարկ մը, այն է Վգապեան վար-
ժարանը իրենց կրից ու գրչին գործիք
ըրած են:

Ար սոսկանք մենք երբ միայն մէջ
կը կարդանք անլուր թնամանք և ան-
ղւանարկութիւնք և միւսոյն մէջ ան-
համեատ գովեստ Վգապեանի վրայ:
Եւ սոսկումը այն օրէն մեր սիրտը
պատած էր, երբ շատ մը թեթեւա-
միտներ, ինչպէս և Պ. () Գսէն Վգա-
պեանի վրայ սկսեցին պառտական
ներքողներով և գովեստներով Վոսիո-
րի ակումբը թնթացնել. վասն զի գող-
ցես մարդարեակաւ ոգի մի գուշա-
կել կը տար մեզ՝ թէ այս թմբկահա-
րական գովեստներուն՝ անշուշտ ագան-
կամ անագան փողահարական պար-
տան ու թնամանքն պիտի յաջորդեն.
վասն զի այն օրէն մեր լրագրութեան
ոգին գիտէինք, գիտէինք որ նորա հա-
մար այսօրու ան հրէջը, վաղը հրէշտակ
մ' է, այսօրու ամբարիշտը, վաղը
երկնային մ' է, և փոխադարձաբար:
Մենք չենք կարող առել թէ՛ () Բագ-
րի քանթիչ անուանարկութիւնքն և
Սանդուխի ապականիչ գովեստներն որ
աստիճանի իրական արժէք ունին, վա-
սըն զի երկուքն ևս մեզ անձանթ են
և հետեւաբար այս մասին դատողու-
թիւն մի չենք կարող առնել, այլ այս
միայն կ'ասենք, որ երկուքն ևս վնա-
սակար են Վգապեանի համար, վասն
զի ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ և ԴԱՍՏԱՐԱԿՈՒ

ԹԵԱՆ մէջ ծայրայեղ գովեստն ու պար-
տաւը մի և նոյն հետեւութիւնը ունին,
երկուքն ևս կ'ապականեն և կ'եղծա-
նեն, ոչ միայն մատաղ սերունդի միտ-
քին, այլ և ծնողացն իսկ:

Մէկ երկու բարեկամական խօսք ևս
ստելով այն լրագրաց՝ կնքենք դիտու-
թեւթիւնն: Միշուշտ կը յիշեք՝ որ
երբ Խրմեան Եկեղեցւոյ բեմէն, իւր
պաշտօնատեղիէն իւր սիրելի հօտը,
ժողովուրդը կը զգուշացնէր Վա-
թերթերու ստույգեանց հաւասարն
ծայեղէ, յանհնարինս զայրացաք. բայց
չէք վախնար ժողովուրդը ձեր դէմ
զայրացնելէ. . . ձեր տողերով,
պէտք է գիտնաք որ եթէ այդ ազգա-
վնաս դրութիւնը շարունակէք, ապա-
գայն ձեր դատակնիքը կը պատրաստէ
անշուշտ: Եթէ դուք՝ ձեր անձնական
շահը կը պաշտէք, քան թէ Վգգինը,
այս եղանակաւ ձեր նպատակին չէք
կարող հասնիլ. վասն զի գուցէ այսու-
հետեւ ազգայինք զձեզ ձեռքն առնե-
լէ պիտի սոսկան, հետեւաբար իրենց
ճակատին քրտինքը չը պիտի տան:

Արեմն եթէ պատուոյ և արժա-
նեաց զգացում ունիք, մտերմաբար
կը հրաւիրեմք զձեզ իսէր Չեր և Վգ-
գին պատուոյն ընթացքիդ փոխէք և
օտար աղբիւններն մի խնդացնէք. վասն
զի զձեզ օտարներն ալ կը կարդան,
բայց ոչ Հայուն պէս, վասն զի Հայը
կարգալու ժամանակ կը ցաւի և կ'ար-
տասուէ, իսկ օտարը կը խնդայ Չեր
և Հայուն վրայ, որ ձեզ նման խոհան
և հանձարաւոր գրիչներ և խմբագիրներ
ունի: Իսկ եթէ յամառութեամբ մի
և նոյն դրութիւնը շարունակէք, ինչ-
պէս որ Վգգին վնասուց պատճառ կը
դառնայք, գուցէ և ձեր բարոյական
մահուան եւս պատճառ դառնայք,
կորսնցունելով Վգգին համարմունքն
ու համակրութիւնը:

Վարձեալ կը կրկենք, թէ պէտք է մենք չենք գիտեր թէ իրաւ են թէ սուտ այդ սոսկալի տարածայնութիւնքն, բայց այսչափը կ'ասենք որ եթէ իրաւ ալ լինէին դարձեալ պէտք չէր այդ տեսակ փափուկ կէտ մը ըագրուածեան նիւթ դարցնել, այլ բարեկամաբար վերջացնել. վասն զի քանի կը կարգանք այդ թերթերն այնքան սուկումով կը նշմարենք, որ անձնական կրից գարշահատութիւնը կը բուրնն աւննամեծ խնդրոյ մը առթիւ, իգական սեռի դատախարակութեան առթիւ, երանի կը լինէր այդ տեսակ թերթերն հոյ ճարակ տալ և այրել, քան թէ Հասարակութեան մէջ այդ պժգալի տարածայնութիւնքն տարածել:

Ողբալով և արտասուելով կը կարգանք, վասն զի գուցէ ժողովուրդը՝ գուցէ ճնողք այնչափ սոսկալով իգական սեռի դատախարակութենէն՝ երանի տանայն ժամանակներուն, ուր դատախարակութեան տեղ տգիտութիւնը կը տիրէր, և ինչ գիտենք որ շատերն արդէն չեն երաներ, Վենէն ցաւալի կէտն այն է, որ այսօր իգական սեռի դատախարակութեան կարեւորութիւնը այնչափ զգալի ըլլալէն զինի, այնչափ խօսուելէն և գրելէն զինի, Հայ-Ղազարութիւնը իւր անխոհմ գրչով զայն հասարակութեան սոսկալի ներկայացնելով՝ Ղզին կործանման ամենամեծ հարուածը կը տայ: Սիայն անկեղծ բարեկամական պարտք մը կատարելու համար կ'ասեմ այդ երկու լրագրաց, թէ սոսկացէք Հայ-Ղզին մէջ իգական սեռի դատախարակութիւնը սպաննելէն, սոսկացէք Վապեան տանուհեաց՝ Ղզին զուակաց, ձեր և մեր քերց ապագայն սպաննելէ, վասն զի նոցա ապագայն մահացնել, Ղզը մահացնել է:

Գ. Ս. Խ.

ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՆԴԵՍ
ՊԱՐԳԵՒԱԲԱՇԽՈՒԹԵԱՆ
ԺԱՌԱՆԳԱՌՈՐԱՅ ՎԱՐՔԱՐԱՆԻ
Ս. ԱԹՈՒՈՅՍ

Նոյեալ տմնոյ 15 էն սկսեալ մինչև 30 Ս. Վթուոյս լաւանգաւորաց Վարժարանի տարեկան հարցաքննութիւնը տեղի ունեցաւ, ուր իւրաքանչիւր օր զանազան անձինք ներկայ գտնուելով հարցաքննեցին աշակերտները և մասնաւորապէս Տաճկերէնի քննութեան օրը թահրկրատ միւսիւրի Շաքիրէֆէտին ներկայ գտնուեցաւ, որ անձամբ աշակերտներն քննելէն զինի՝ իւր գոհունակութիւնը յայտնեց յատուկ ճառախօսութիւն, զոր ի ստորեւ պիտի դնենք:

Սենք աշակերտաց տուած պատասխաններուն և ցուցուած յօդուակութեանց մասին մեր կողմէն բան մը չենք ըսեր, այլ հարկ կը համարինք ի գիտութիւն ճնողաց և ազգայնոց նոցա ըստ հարցաքննական պատասխանատուութեան և ըստ աշխատասիրութեան ունեցած արժէքներուն ցուցակը Հանդիսի մէջ դնել:

Իսկ ամսոյս ճին ի տօնի երանաշնորհ սրբոց Թարգմանչացի մերոց Սահակայ և Սարգիսայ Պարգեւաբաշխութեան հանդէսը կատարուեցաւ, ուր բաց ի Ս. Վթուոյս Ս. Նախագահէն և լրժ. Սիաբան Հայրերէն՝ ներկայ էին Վսեմ. Սիւրիա Փաշային որդին ազնուազարմ Շէֆքէթ պէյ ընկերակցութեամբ մեր համադգէ Պ. Պաթրալայ Սուրատեան և մի քանի բարձրաստիճան պաշտօնաւորաց:

Հանդէսին մէջ Հայերէն, Տաճկերէն և Վաղղլարէն ճառեր կարդացուեցան և երկու աշակերտք արամախօսական ձեւով համառօտ տաղաչա-